

- Suza J. (1916): Druhý příspěvek k lichenologii Moravy. – Časopis Moravského muzea zemského 16: 93–102.
- Suza J. (1921a): Třetí příspěvek k lichenologii Moravy. – Časopis Moravského muzea zemského 17-19: 201–222.
- Suza J. (1921b): Čtvrtý příspěvek k lichenologii Moravy. – Sborník Klubu přírodovědeckého Brno 3: 1–50.
- Suza J. (1922): Pátý příspěvek k lichenologii Moravy. – Sborník Klubu přírodovědeckého Brno 4: 13–20.
- Suza J. (1934): Ozeanische Züge in der epiphytischen Flechtenflora der Ostkarpathen (ČSR), bzw. Mitteleuropas. – Věstník Královské české společnosti nauk, cl. math.-natur., Praha, 1933/9: 1–43.
- Suza J. (1943): Meridionální vlivy v lišejníkové flóře Západních Karpat. – Věstník Královské české společnosti nauk, cl. math.-natur., Praha, 1942/13: 1–47.
- Svoboda D. (2006). Lichens of the central part of the Bohemian Karst. – Novitates Botanicae Universitatis Carolinae, 18:2, *in press* [<http://botany.natur.cuni.cz/novitates/>]
- Van Herk C. M. & Aptroot A. (2003). A new status for the Western European taxa of the *Cladonia cervicornis* group. – Bibliotheca Lichenologica 86: 193–203.

LIŠEJNÍKY SUTÍ HOLÉHO VRCHU U DĚČÍNA

Lichens of open scree slopes of Holý vrch Hill near Děčín

Bohdan W a g n e r

Družstevní 31, CZ - 412 01 Litoměřice, e-mail: bohdan.wagner@seznam.cz

Abstract.: The following contribution brings results of the first lichenofloristic survey of basalt block field on the Holý vrch hill (528 m) in the Protected landscape area Labské pískovce in Northern Bohemia. It is a famous place for entomologists due to an occurrence of rare beetles from the families Carabidae and Leioidea. The lichenological fieldwork was made during summer 2006. The main aim was to record all lichen species, which are presented in this paper.

Keywords: North Bohemia, Labské pískovce, basalt block field, *Miriquidica leucophaea*.

Holý vrch (528 m n. m.) leží necelé 2 km severozápadně od obce Jílové u Děčína v CHKO Labské pískovce. Jedná se o vyvýšenou kupu na levém břehu Labe, už mimo křídové podloží pískovcové oblasti. Je z větší části porostlý lesem, ale pod jeho vrcholem se nachází exponovaná čedičová suť. Rozsáhlé kamenné moře na ploše 6,8 ha obklopuje vrchol kopce z více než tří čtvrtin, na východním svahu je „přerušeno“ pruhem suťového lesa (obr. 1). Svahy mají různý sklon a balvany jsou různé velikosti. Největší část suti je plně osluněná, jen místy rostou jednotlivé stromy i jejich menší skupiny. To jsou viditelné známky úspěchu směrem k suťovému lesu. Nadmořská výška zkoumaného území se pohybuje v rozmezí od 250 do 450 m n. m.

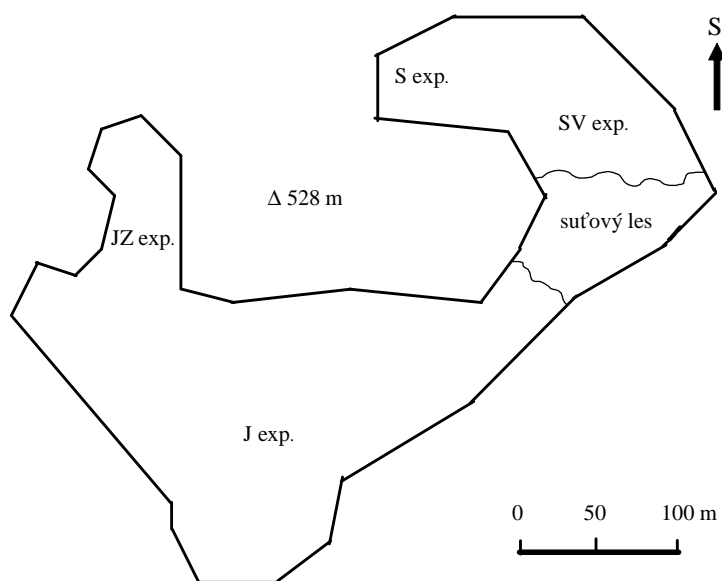
Z hlediska makroklimatu náleží většina plochy okresu Děčín do oblasti mírně teplé a mírně vlhké až vlhké, srážkově relativně bohaté (Glöckner 1995). Průměrný roční úhrn srážek v letech 1901 až 1950 naměřený na blízké stanici Jílové u Děčína byl 733 mm.

Jedná se o významnou entomologickou lokalitu s výskytem řady brouků z čeledi Carabidae a Leioidea (Lukáš Blažej, ústní sdělení)

Cílem inventarizačního průzkumu, který probíhal za finanční podpory Správy CHKO Labské pískovce, bylo zaznamenat všechny druhy lichenizovaných hub a doporučit vhodnou péči o budoucí PR z hlediska lichenologie. Dosud ze zkoumaného území nebyly známy žádné lichenofloristické údaje.

Nomenklatura lišejníků je uváděna podle práce Vězda & Liška (1999). Dokladový materiál je uložen v autorově herbáři.

Obr.1. Nákres sutě na Holém vrchu s přibližným vyznačením expozice svahů (6,766 ha). Orig. L. Blažej.

Nalezené druhy

Za jménem druhu následuje upřesnění jeho výskytu na suti podle obr. 1. Pokud poznámka chybí, lišejník se vyskytuje na více lokalitách ve vymezeném území.

Acarospora fuscata

Acarospora impressula, J expozice

Baeomyces rufus, na J úpatí

Buellia aethalea

Candelariella vitellina, pod stromy na J svahu

Cladonia arbuscula

Cladonia cervicornis, z a s expozice

Cladonia chlorophaea, i na dřevě

Cladonia coccifera, horský druh

Cladonia digitata, na úpatí kmene smrku, s expozice

Cladonia fimbriata

Cladonia gracilis

Cladonia macilenta, i na dřevě

Cladonia pyxidata

Cladonia rangiferina, SV expozice

Cladonia squamosa

Cladonia subulata

Diploschistes scruposus

Lecanora conizaeoides, epifyt

Lecanora intricata

Lecanora polytropa

Lecanora subaurea, z expozice

Lecidea fuscoatra

Lecidea lapicida var. *pantherina*, jeden nález

Lepraria caesioalba

Lepraria incana

Micarea denigrata, na dřevě

Miriacidica leucophaea var. *leucophaea*, z expozice, jeden nález

Parmelia conspersa, na okraji suti u lesa

Parmelia saxatilis, na okraji suti u lesa

Pertusaria corallina, SV expozice

Porpidia cinereoatra

Porpidia crustulata

Porpidia glaucophaea

Porpidia macrocarpa

Porpidia tuberculosa

Protoparmelia badia, s expozice

Psilolechia lucida

Rhizocarpon distinctum, J a z expozice

Rhizocarpon geographicum

Rhizocarpon lecanorinum, J a z expozice

Scoliciosporum umbrinum, z expozice

Stereocaulon dactylophyllum

Stereocaulon pileatum, SV a J expozice

Trapelia coarctata, v lesíku

Trapelia placodioides

Trapeliopsis flexuosa, na dřevě

Trapeliopsis granulosa

Umbilicaria hirsuta, J a z expozice

Umbilicaria polyphylla, J a z expozice

Bylo nalezeno 50 druhů lišejníků. Pro srovnání na blízkém známějším čedičovém kuželi Růžáku v NP České Švýcarsko udává Peksa & al. (2004) 72 taxonů lišejníků.

Celkový charakter lichenoflory udává několik dominantních druhů. Na celé suti roste nápadný *Stereocaulon dactylophyllum*, většinou sterilní. Vyskytuje se tu 12 zástupců rodu *Cladonia*. z korovitých lišejníků pak to jsou především zástupci rodu *Porpidia* (5 druhů) a *Rhizocarpon* (3 druhy), *Lecidea fuscoatra*, *Diploschistes scruposus* atd.

Jedná se o druhy běžně rostoucí na silikátových horninách. Zajímavější je výskyt několika druhů s těžištěm rozšíření ve vyšších polohách. z nich makrolišejníky *Cladonia coccifera* a *Stereocaulon dactylophyllum* jsou tu hojné. Druhy *Lecidea lapicida* var. *pantherina*, *Miriquidica leucophaea*, *Pertusaria corallina* a *Protoparmelia badia* jsou tu vzácnější. Podrobnější údaje viz Wagner (2006). Lišejník *Miriquidica leucophaea* je navržen do Předběžného červeného seznamu lišejníků NP České Švýcarsko (Peksa & al. 2004).

Pozoruhodná je i přítomnost korovitého lišejníku *Lecanora subaurea*, který indikuje výskyt těžkých kovů v hornině. Porůstá plochu asi 3 × 3 m, na západním okraji suťového pole.

Mikroklima suti je pestrá mozaikou stanovišť, často s velkými rozdíly. Např. na vrchu Kamenec v Českém středohoří naměřila Němcová (2001) rozdíl mezi minimální a maximální teplotou na suti až 56 °C. z tohoto hlediska je na Holém vrchu nejextrémnější jižní svah, který má největší sklon. Rozdíly teplot jsou tu pravděpodobně největší. Navíc je vodní kapacita tvrdé horniny velmi malá, voda po dešti na svahu s velkým sklonem rychle odtéká a asi chybí i humus (jemnozem) ve štěrbinách mezi balvany. Je to možné vysvětlení že na tomto svahu nerostou žádné dutohlávky.

Pro 33 druhů z 50 nalezených jsou k dispozici indikační hodnoty pro nároky na světlo (Wirth 1994). Když jako rozhraní uvažujeme hodnotu 6, je poměr heliofijních a stínomilných druhů 29:4. Terčovky *Parmelia conspersa* a *P. saxatilis*, které mají tyto hodnoty nízké (3 a 5), rostou jen na okrajích suti v blízkosti lesa, nebo v okolí jednotlivých stromů.

Z epifytických lišejníků byl zaznamenán pouze toxitolerantní druh *Lecanora conizaeoides*.

Aby nedošlo k ochuzení druhové skladby lišejníků, neměla by se zvětšovat plocha lesa na úkor suti. v lesíku, který „přerušuje“ suťové pole na SSV svahu, silně klesá jak druhová rozmanitost tak pokryvnost lišejníků.

Poděkování.

Za konzultaci k určení některých druhů děkuji Janě Kocourkové, Jiřímu Liškovi a Josefu Haldovi.

Summary

The occurrence of lichens was studied on the basalt block field on slopes of the Holý vrch hill. The survey found a total number of 50 lichen species most of which are considered as widespread on the siliceous rocks in the hill country belt. It was ascertained that several lichens have a centre of distribution on the mountain belt, these are taxa *Cladonia coccifera*, *Stereocaulon dactylophyllum*, *Lecidea lapicida* var. *pantherina*, *Miriquidica leucophaea*, *Pertusaria corallina* and *Protoparmelia badia*. The interesting lichen species *Lecanora subaurea* was also found.

The hill Holý vrch is placed in a region, where the climate is moderately warm and moderately wet and rainfalls are relatively rich. Microclimate is diverse and lichens have various ecological demands here especially with respect to water availability and temperature. Concerning light demands, the majority of species are considered to be helophytes. It is assumed, that ongoing succession towards scree woodland will reduce the number of lichen species in the study habitats.

Literatura

- Glöckner P. (1995): Fyzickogeografické a geologické poměry okresu Děčín.- PS Vladimíra Štindla, Děčín. [191 pp.]
- Němcová L. (2001): Mechorosty a jejich společenstva na sutích v Českém středohoří a sousedních územích. – Ms., 149 pp. + append. [Kand. dizert. pr.; depon in: Knihovna kat. bot. PřF UK Praha]
- Peksa O., Svoboda D. & Zelinková J. (2004): Lichenologický výzkum v Národním parku České Švýcarsko. Zpráva za rok 2004. – Ms., 11 p. + 18 p. append. [Depon in: Knihovna NP České Švýcarsko, Krásná Lípa]
- Purvis O. W., Coppins B. J., Hawksworth D. L., James P. & Moore D. M. (eds.) (1992): The Lichen Flora of Great Britain and Ireland. – Natural History Museum, London. [710 pp.]
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České republiky. – Institute of Botany, Průhonice. [283 pp]
- Wagner B. (2006): Lišejníky Holého vrchu. Inventarizační průzkum. – Ms., 11 p. [Depon in: Správa CHKO Labské pískovce, Děčín].
- Wirth V. (1994): 4. Zeigerwerte von Flechten – In: Ellenberg H. (ed.), Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa, p. 215–237, Scripta Geobot. XVIII, 2. verbesserte und erweiterte Auflage.
- Wirth V. (1995): Die Flechten Baden-Württembergs I, II. – Eugen Ulmer, Stuttgart. [1006 pp.]

ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY IX.

Interesting bryofloristic records, IX

Jan K u č e r a (ed.)

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Biologická fakulta, Branišovská 31, CZ–370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@bf.jcu.cz

Nomenklatura a stupeň ohrožení jednotlivých druhů je udáván podle Seznamu a červeného seznamu mechorostů ČR (Kučera J. & Váňa J., Příroda 23: 1–104, 2005). Souřadnice jsou udávány buď jako pravouhlé v systému S-42 nebo jako geografické v systému WGS-84.

Metzgeria violacea EN (E. Mikulášková)

- Česká rep., Šumava, Modrava: vrch Medvěď [WGS-84: N49,0078° E013,4179°, kv. 6946d], na stélce *Lobaria pulmonaria*, 1136 m, 26.10.2005 leg. & det. E. Mikulášková, teste J. Váňa, herb. E. Mikulášková 825; na borce *Acer pseudoplatanus*, 1136 m, dtto, Mikulášková 856, spolu s *Normandina pulchella*, *Serpoleskea subtilis*.

Játrovka v současnosti známá pouze ze tří oblastí (Český les, Šumava, Novohradské hory, srov. Bryonora 38: 48–49, 2006). Historické rozšíření viz Duda J., Čas. Slez. Muz., Sér. A., 37: 97–99, 1988.

Scapania paludosa VU (E. Mikulášková)

- Česká rep., Šumava, Kvilda: Tetřevská slat', 2 km z Kvildy, centrální část vrchoviště, na zvířecím chodníku v kleči [WGS-84 (přibližně): N49,0259° E013,5497°, kv. 6947c], 1146 m, 30.10.2006 leg. & det. E. Mikulášková, teste J. Váňa, herb. E. Mikulášková 1174.
- Česká rep., Šumava, Strážný: Stráženská slatina, JV okrajová část vrchoviště [WGS-84 (přibližně): N48.888°, E013.737°, kv. 7148a], 14.4.2007 not. J. Košnar & J. Kučera.

Další šumavské lokality této ohrožené játrovky, která se u nás jinak vyskytuje v Krkonoších a Hrubém Jeseníku (cf. Duda, Čas. Slez. Muz., ser. A, 20: 43–46, 1971).

Anomodon rugelii VU (J. Kučera)

- Česká rep., Šumava, České Žleby: okraj lesa a pastviny 470 m ssz. vrcholu Žlebského vrchu [S-42: N5417.07 E3409.58, kv. 7148b], 970 m, bázemi bohatý žulový balvan, 14.4.2007, J. Kučera 12740 (CBFS).

Další šumavská lokalita vzácného druhu v blízkosti známého výskytu na vrchu Stožec.